

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Utváření hodnotové orientace v pubertě a užívání internetu
Autor: Pavel Kohout
Posudek vypracoval: PaedDr. Petr Bauman

Diplomová práce, dle slov autora, směřuje k „*zamyšlení se nad tím, jak internet může ovlivňovat hodnoty pubescentů.*“ Jedná se o téma jistě aktuální a také z mnoha pohledů zkoumané. Autor si přitom vybírá perspektivu nikoli empirického šetření, ale spíše filozofické reflexe.

Jazyková a formální stránka práce, použité zdroje

Z textu práce je patrné, že autor usiluje o knižnější odborný styl, který však na mnoha místech přesahuje možnosti autorovy jazykové vybavenosti. Již na první stránce textu se můžeme setkat se záměnou slov „prchlivý“ a „prchavý“, kdy se proměnlivý charakter postojů popisuje jako charakter „prchlivý“. Žel, podobných jazykových „škokbrtnutí“ je v práci mnohem více. Alarmující je gramatická stránka práce (zejména psaní čárek ve větách): jen v první polovině textu bylo možné narazit na více než 30 chyb (dále jsem chyby nepočítal). Problematická je také kvalita anglického abstraktu.

Po stránce formální úpravy je práce pečlivá. UVítal bych pouze graficky více odlišené řady kapitol, resp. jejich nadpisů. Seznam použitých zdrojů je bohatý. Formální požadavky kladené na rozsah diplomové práce byly splněny (práce sestává z 86 stran vlastního textu).

Obsahová stránka práce

Práce je členěna do čtyř základních kapitol. Stěžejní první kapitola (43 stran) předkládá teoretická východiska problematiky hodnot ve filozofickém, psychologickém, sociologickém a pedagogickém pojetí. Ve druhé kapitole (12 stran) jsou shrnuty základní vývojově psychologické poznatky o období pubescence. Třetí kapitola (17 stran) pak mapuje problematiku internetu, jeho vznik a vývoj, funkce i úskalí a zamýšlí se nad tímto fenoménem v souvislosti s kategoriemi „infosféry“ či virtuálního životního prostoru. Vyústěním práce je pak čtvrtá kapitola (12 stran), jež pojednává o pozitivních a negativních aspektech vlivu internetu na utváření hodnotové orientace.

Na práci oceňuji propojenost jejích jednotlivých částí a logickou strukturu; velmi oceňuji snahu autora o samostatné vyjadřování a formulaci vlastních myšlenek. K obsahu však mám několik kritických poznámek:

- Argumentace je místy poněkud nekonzistentní: Autor např. vychází z předpokladu, že „hodnota je definována vztahem, který zaujímáme vůči objektu“ (s. 14), čímž hodnoty definuje jako kategorie subjektivní, nicméně v řadě dalších pasáží - např. když kritizuje konzumní orientaci, charakterizuje lásku k bližnímu jako nejvyšší hodnotu, hovoří o tom, že se člověk „honbou po penězích čím dál tím více vzdaluje skutečným hodnotám“ (s. 43) apod. - operuje s pojmem hodnot jako s kategorií objektivní. Rozdílnost či protichůdnost těchto dvou pojetí však diplomand nijak nereflektuje. Dle mého mínění se tak velmi problematizují autorovy hodnotící soudy vztahující se k hodnocení vlivu internetu na pubescenty.
- Práce obsahuje některá, dle mého mínění, vzájemně si odporující tvrzení: např. na str. 40 se uvádí: „Nelze tedy chápat internet jako prostor, ve kterém se společnost schází a upevňuje si své ideály.“ Hned v následujícím odstavci na téže straně však čteme: „...je nasnadě, že internet jako prostředek umožňující shromáždění značného počtu lidí, bude stále více přebírat dominantní úlohu shromážditele lidských individuí a propojovat je tak v jeden celek za účelem potvrzování společenských ideálů.“
- Řada poměrně zásadních přitom však problematických tvrzení je předložena bez náležitého zdůvodnění: např. „Kyberkultura nastoluje nové pojetí člověka. Jedinec se zbavuje emocí, jež mají kořeny v přirozeném světě a místo toho mu jsou importovány emoce virtuální. Mění se tak prožívání událostí. Virtuální zabití člověka je vnímáno jako osvojení si příslušných schopností a dovedností, kde emoce nehrají žádnou roli...“ (s. 74).
- Řada tvrzení, které autor předkládá, je zjednodušujících a povrchních (např. s. 78 odst. 3, s. 79 odst. 2, s. 80 aj.).
- Podobný problém postihuje např. velmi důležitou kapitolu 3.4 hovořící o úskalích internetu. Zde diplomand nedostatečně rozlišuje specifika internetu a ostatních médií; Burtonovo pojednání o účincích médií tak přejímá bez jakékoli hlubší reflexe.
- Diplomand některá problematická tvrzení pouze pasivně přejímá z literatury, z níž čerpá: např. na str. 78-79, kde přebírá zdůvodnění Vágnerové týkající se atraktivity počítačů pro pubescenty. Proti charakteristice zdůrazňující pasivitu a manipulovatelnost počítače jako „druha“, který se řídí stanoveným řádem, je spolehlivý a předvídatelný, není náladový atd., čímž se stává „ideálním partnerem pro soužití“, by bylo jistě funkčnější hledat zdůvodnění atraktivity počítačů v interaktivitě zábavy, již poskytují nebo zprostředkovávají.

- Za slabinu práce vzhledem k jejímu cíli považují také poměrně povšechní závěry obsažené v kapitole 4.3.

Diplomand se dále během obhajoby může vyjádřit k některým z následujících tvrzení, které mi připadaly ne zcela srozumitelné:

- „...všechny normy, které vycházejí ze své podstaty, jsou hodnotami, ...“ (s. 13) Co se zde myslí touto „podstatou“?
- „Ideálem můžeme označit pouze takovou nejvyšší normu, která je nezávisle ustanovena.“ (s. 13) Co je zde míněno výrazem „nezávisle ustanovena“?
- „Např. badatelská, tvořivá činnost předpokládá právě možnost překonávání tradičních postojů, které se ze své podstaty vyčerpaly.“ (s. 18)
- „...holé podléhání obrazům a prožitkům je podobně zhoubné jako jejich strádání.“ (s. 27)
- „To jest ale úkol pedagogiky, aby dokázala zabezpečit výchovu na takovém stupni, aby byl člověk schopen čelit těmto kulturním vlivům, jenž on sám stvořil a dovolil jim ustanovit je nad sebou, nejednou, neomezeným pánem. Či možná ještě více je to úkol etiky, která umožňuje člověku učinit plně svobodné jednání.“ (s. 27)
- „Lidé se tak snaží v této zdánlivě bezvýhodné situaci najít východisko pomocí hodnot, jež vytváří trh...“ (s. 48) Jakým způsobem může trh vytvářet hodnoty? O jaké hodnoty se jedná?
- Co je myšleno tvrzením, že sexuální pud vychází „z vně pubescenta“ (s. 58)?
- Co je myšleno tvrzením, že čas v kyberprostoru „odporuje fyzikálním zákonům“ (s. 70)?

Přes výše uvedené výhrady předloženou práci **doporučuji** k obhajobě.

V Českých Budějovicích, 26. května 2009.

